

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 151
כסלו תשע"ה

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

הפתרון לכך הוא כמו שכתבו גדולי הדורות – לימוד ההלכות באותו נושא, מעורר את העירונות והזהירות לקיים אותו כראוי.

אוטובוס שהתאחר בכניסת שבת והנוסע הלך ברגל

בחודש האחרון היו הרבה שאלות בעניני התחומין, חלקם נשאלו ברגעים האחרונים לפני שבת, שבו אין זמן למדוד את התחום, אלא חייבים לדעת מראש את כל החשבונות והמדירות, כדי לדעת לענות מהר ובהלכה. שאלה אחת ארעה בעיר עפולה, שיש בה קהילה מכובדת של אברכים בגבעת המורה, ולפי דיני התחומין היא מנותקת ממרכז העיר עפולה, כי יש ביניהם יותר מקמ"א אמה שאין בהם בתי מגורים. המעשה אירע בנערה שהיתה צריכה להגיע לגבעת המורה, אך האוטובוס התאחר עד סמוך לשבת (דבר שמצוי לצערנו בחורף שהשבת ננסת מוקדם, ודורש מאיתנו להקדים עוד את הנסיעות מפני כבוד השבת ואכמ"ל). במקרה זה האוטובוס סיים את המסלול בכניסת שבת במרכז העיר, ולא המשיך לגבעת המורה.

בנערה ישראלית כבר קודם לכן שלא תוכל להגיע לגבעת המורה לפני שבת, התקשרה אל המארח לבקש שיבוא ברגל ללוות אותה בדרך הארוכה, כדי שלא תסתובב לבד בלילה בדרכים שאינן מוכרות לה. האברך ידע את השיבות הבקשה, ובכל זאת הוא זכר מיד שיש בזה שאלה של יציאה מחוץ לתחום, ומיהר להתקשר אל רב השכונה לשאול כיצד יעשה, מה דינו, ומה דין הנערה.

קיטרינג שהביא סעודות לשבת חתן מחוץ לתחום

שאלה נוספת שהיתה ברכסים, במשפחה שערכה שבת חתן, והזמינה את הסעודות מקיטרינג מחוץ לעיר, והמאכלים לא הגיעו לפני שבת. המשפחה לא ידעה מה יעשו עם כל הקהל שהוזמן ואין מה לתת לו לאכול בסעודות שבת, מלבד שמחת החתן שתושבת במצב כזה. כעבור חצי שעה לאחר השקיעה, הגיע נהג יהודי שאינו שומר שבת, והביא את המאכלים המוזמנים. בני המשפחה הצטערו מאוד על חילול השבת הנורא שנעשה בשביל הזמנתם, שלא באשמתם, והסתפקו האם לאחר מעשה מותר להם להשתמש במאכלים האלו, כיון שהובאו להם בזמן שכבר נכנסה שבת. בנושא זה יש שתי שאלות. א. מדין מעשה שבת, שהם הובאו ע"י יהודי שנסע ועשה מלאכה דאורייתא. עיין בביאור הלכה מש"כ בשם החיי אדם בדבר שהובא דרך רשות הרבים, והכרעת הבה"ל שם, ויש לדון בזה לעניינו.

ב. המאכלים הובאו מחוץ לתחום, שהרי הרב עובר שיעור תחום בתוך דקה אחת, והמאכלים שהגיעו חצי שעה אחרי השקיעה, ודאי שכבר הספיקו להיות בכניסת שבת בבין השמשות במקום שהוא מחוץ לתחום, ואח"כ עברו שיעור תחום, וכתב השו"ע (סי' ת"ה ס"ט) שמאכל שהובאו ע"י יהודי מחוץ לתחום, והוא כעת מחוץ למקום שבייתו, אם הוציאן בשוגג מותרים לאכלם וכו', ואם הוציאם במזיד, אסור לאכלם אפילו מי שלא הוציאם, וע"ש במשנ"ב (ס"ק נ"א) שאע"פ שגוי שהביא לצורך ישראל, אסור לו ומותר לאחרים, כאן שיהודי הביא זה חמור יותר ואסור גם לאחרים. א"כ אסור לאכול מהם מחמת שהם יצאו מהתחום שהיו בו בכניסת השבת.

אלא שיש לדון שמה שבייתן של המאכלים נקבע מעיקרא לפי הקונה אותם, כמ"ש בשו"ע (סי' שצ"ז סעיף ו') שור של פטם, תחמו כרגלי מי שלקחו לשחטו ביו"ט. וביאר המשנ"ב (ס"ק ט"ו) שאפילו אם הוא אדם מעיר אחרת ובא ע"י עירוב תחומין, מותר להוליכו עימו, מפני שדעת בעה"ב מאתמול היה להקימו ברשות מי שיקנה אותו ביו"ט. ולפי' התחום של המאכלים הוא כפי מקום החתן, ויוצא שעכשיו הם בתוך התחום האמיתי שלהם, [אלא שנעשה מעשה בהבאתם], ודינם לכאורה דומה לפירות שהוציאו מהתחום והחזירו, שכתב השו"ע (סי' ת"ה ס"ט) שמותר לאוכלם במקומם, כיון שהוחזרו למקום שקנו שבייתו בבית השמשות (משנ"ב ס"ק מ"ו). אמנם יש לדון אם הדין של השו"ע שהבהמה קונה שבייתה כפי מי שיקנה אותה ביו"ט, הוא גם באופן שהדבר נמצא מחוץ לתחום של הקונה, ולא יכול לבוא אליו בהיתר. וצ"ע. ויש עוד להאריך בזה, אך באנו רק לציין את השאלות, המחדדות בשכלינו את דיני התחומין. ותן לחכם ויחכם עוד.

השקיעו בעירוב חדש וכעבור זמן קצר הוא נפסל

בשבועות אלו נערכו בדיקות נוספות בישובים, אחד הישובים במרכז הארץ, השקיע לפני כשנה וחצי כמה עשרות אלפי שקלים להקים עירוב חדש, וכעת לא

השיעורים מגבירים את מודעות ועירנות הציבור לעירובין

בשבועות אלו מתקיימים בס"ד שיעורים ברחבי הארץ, להגדיל תורה ולהאדירה, ללמוד וללמד את הדינים הבסיסיים בעירובין, עם המחשה מרתקת, מדוגמאות שנמצאו בבדיקת העירובים בערים ובישובים, ע"י "מוקד העירוב – בארץ הקודש". בשבוע זה נערך שיעור במוצאי שבת בעיר "נתניה", בקהילה המתרחבת במרכז העיר (רח' גבע והסביבה). אברכים מתוך הקהילה שמתעסקים בפיקוח העירוב השכונתי, ראו בכך תועלת גדולה לחוק ולעורר את ציבור האברכים ואת כלל התושבים, לידיעת הלכות עירובין וקיומן. בשיעור השתתפו תושבי האזור מכל החוגים, אברכים, אנשי עסקים, ודתיים, כולם הראו את שמחתם בהבנת השיעור, והוסיפו ושאלו ובררו דברים נוספים שנגעו לכל אחד ואחד.

המארגנים ציינו שמאז הקמת העירוב השכונתי באזור, גברה העירנות והמודעות אצל כל הציבור, מחמת שהתושבים רואים ברחובות עמודי עירוב, זה עצמו מעורר בהם את הרצון להבין מה מטרתו של העמוד והחוט, למה יש כאן רק חוט אחד ולא ממשך חוט לעמודים נוספים, ועוד שאלות כעין זה. ומתוך כך הם לומדים את המושגים, שהגדרות הצמודות לעמוד ממששים את מחיצות גבול העירוב, וגם העמוד מטרתו לשמש "מחיצה", ע"י דין צורת הפתח. וכן כאשר נקרע חוט של העירוב, והאחראי החליט לעקוף אותו בצורה אחרת והשאיר אותו קרוע, התקשרו אליו כמה פעמים להודיע שהחוט קרוע וצריך לתקנו. האחראי לא דחה אותם סתם בתשובה שזה לא בעיה, או שכעת זה לא משמש לעירוב, אלא ניצל את ההזדמנות להסביר להם באיזה אופן נעשה עכשיו העירוב בצורה שעוקפת את המקום. ומתוך הדברים האנשים לומדים, את ההלכות ומגלים עירנות שמביאה לקיום, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

החוט נשאר קרוע מפני שיש גבול חדש

דרך אגב יש לציין בענין זה, שמצוי בהרבה מקומות שעושים גבול חדש, ולא מפרקים את הגבול הישן, כדי שישמש כגיבוי למקרה של תקלה ח"ו. וגם מפני שמוותרים על העבודה הזו. ולכן כשרואים חוט קרוע, צריך לשאול את האחראי בעדינות האם זה חוט של העירוב הקיים, ולא להחליט מיד שהעירוב שלו פסול.

שיעורים לכלולים ולתלמודי תורה

ביום שלישי נערך שיעור בישיבת מיר בירושלים, בשבוע קודם השיעור עסק בעניני התחומין במרכז הארץ ובירושלים, ובהבנת היסודות של הלכות התחום והישוב הריבועים והמדידות. בשבוע זה השיעור התמקד בנושא השכיחות מגוי ומומר הפוסלים את העירוב. שיעור נוסף בדיני התחומין, ביום רביעי בעיר אופקים, במסגרת של כוללים שלומדים מסכת עירובין, ועסקו בסוגיות אלו. בשבוע הבא יימסר בעז"ה שיעור במודיעין עילית בתלמוד תורה, לכיתה שלמדה כעת משניות מסכת עירובין. ועוד שיעורים נוספים.

המעוניינים לארגן שיעורים נוספים לתועלת הציבור, בפרט לקראת ימי החנוכה, מתבקשים להקדים לפנות למוקד, על מנת לתאם את הזמן והמקום.

שימת לב ליציאה מחוץ לתחום

נושא התחומין גם הוא דבר שצריך לעורר עליו וללמד אותו, כי הוא מצוי מאוד. ובפרט לאלו שנוסעים לשבתות לישובים, שבהם התחום קטן מאוד, והאורחים מחפשים להסתובב מחוץ לישוב ולהנות משינוי המקום, אבל במרחק הליכה של 10-15 דקות בלבד! כבר אפשר להגיע למצב של איסור יציאה מחוץ לתחום. [ואע"פ שבפוסקים מבואר ששיעור הליכת מיל הוא 18 דקות, אך בזמננו המציאות שאדם רגיל הולך מרחק כזה בהליכה רגילה בזמן קצר יותר, וכנראה ההבדל הוא מחמת שבזמננו הדרכים סלולות, וגם אנשים ממהרים יותר, ואכמ"ל]. בדרך כלל אנשים אינם עירניים לחשוב על הנושא הזה, ואפילו אנשים שיוודעים שיש איסור יציאה מהתחום, יכולים ללכת לפי תומם מרחק רב מאוד, בלי לחשוב שצריכים לברר אם הם בתוך התחום.

ימין של העמוד, שבו מסתיימת צורת הפתח א', לבין לחי שבצד שמאל של העמוד שבו מתחילה צורת הפתח ב' שממשיכה מהעמוד והלאה.

שני דינים בלחיים מפה איסקוריט

לפני שבוע ביקרנו ביישוב אחר באותו אזור, שבו כבר עשו לחיים והעמידו לחיים רחבות הבניות משני בוגטים ועליהם פח לבן (איסקוריט). והנה לחיים אלו רחבות 80-100 ס"מ, וכידוע החו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) חושש בזה משום פתחי שימא, ומ"מ בעירוב עירוני במצב כזה היה צורך להקל בזה, כדי שלא יהיה מכשול יותר חמור, שהלחי לא יהיה מכוון מתחת החוט, ואז הוא פסול לכל הדעות.

דבר נוסף שראוי להקפיד בלחי כזה, כיון שיש בו פסים לא רכזו, שבלטים בכמה סנטימטרים (4 ס"מ), יש להעמיד אותו באופן שהפסים הבולטים יהיו מאונכים, ולא מאוזנים, מחשש פתחי שימא, כי אם הפסים מאוזנים, יוצא שהמקום שמתחת החוט אינו חלק, אלא שוקע ובולט, ודומה קצת לאבן נכנסת ואבן יוצאת, שאין דרך לעשות פתח בצורה כזו אבל אם הפסים מאונכים, יוצא שהמקום שמתחת החוט הוא חלק מלמעלה עד למטה, ורק בצדדי הלחי יש מקומות בולטים יותר, שאינם פוסלים.

סיוע בעשיית עירובים ברמת כשרות נמוכה

המידע על העירוב ביישוב הנ"ל, היה כבר במקוד לפני כמה שנים, וכך היו אומרים לכל האורחים המתקשרים לברר עליו, שהעירוב ביישוב הזה פסול ממש. והיו משפחות שעשו עירוב פרטי לחצר של הצימרים. כעת בס"ד יש התעוררות לתקן שם עירוב, שלפחות יהיה בדרגת כשר, ואע"פ שגם העירוב החדש לא יהיה ברמת הכשרות שהרבנים מאשרים אותו עבור בני משפחות האברכים, בכל זאת המוקד מסייע בידם להתקדם לפחות שיהיה עירוב לחלק מהשיטות, כפי שראינו אצל גדולי ישראל, מרן החו"א ומרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שגם בדברים שהם פסקו לפסול מעיקר הדין, מ"מ הורו לסייע בעשיית עירובים שיהיה לפי שיטות מסוימות, כדי להצילם מאיסור גמור, שיהיה להם צד זכות. אלא שכנגד זה יש להורות לציבור שלנו שלא יטלטלו בו.

לכן יש לציין ולהדגיש שגם במקומות שאימרו שנבדק ע"י מוקד העירוב, חובה להתקשר למוקד ולשמוע את רמת הכשרות. עצם הביקור והבדיקה, התכנון והסיוע, אינו מורה על מצב הכשרות. וישנם מקומות שנבדקו ונמצאו פסולים, ועדיין הם לא תיקנו את הדברים. על כן כל אדם יברר בעצמו במקוד הטלפוני.

צריך עירוב שיאמרו בטלפון שהאורחים מתקשרים שהוא כשר

לצורך עריכת התכנית, היה צורך להיפגש עם אחד מתושבי המקום, שהיו בידו מפות מדויקות שיכולות לסייע בענין זה. לאותו בעה"ב היה כמה צימרים להשכרה, והשוכרים שלו היו מתקשרים לברר על העירוב, ומקבלים תשובה שאסור לטלטל. כיווד בדרך כלל נזכרים לברר רק אחרי ששכרו את המקום, ולכן נאלצים להסתדר עם מה שיש, ולא יוצאים לטייל עם עגלות ותינוקים. ובכל זאת הם רצו לפחות לצאת לחצר, וגם זה לא היו יכולים, אם החצר אינה מוקפת כהלכה. לצורך כך הוא הביא מישהו שיעשה לו עירוב לחצר, וכך לפחות היה מותר להוציא דברים לחצר. גם העירוב שבחצר טעון בדיקה, וכמה פעמים התקשרו האורחים לשאול מה לעשות, והיו מנודים לו שיעשה כך וכך, צריך שהגדר הוא תהיה גבוהה, וכל אחד אמר לו מתי יש עומד מרובה ומתי לא, עד שהוא הבין מה זה צורת הפתח, וכיצד צריך שהחוט יהיה על גביו, ועוד.

בתקופה זו הוא פנה לאחד הרבנים שיקדם את עשיית העירוב החדש, ומעצמו הלך וצילם את עמודי החשמל, והסביר לרב את הבעיה והפתרון, וקיבל ממנו הסכמה שהעירוב פסול. בודקי העירובים שישבו אצלו התפעלו מידעיותו ופעילותו למען המצוה, למרות שהוא עצמו אינו חובש כיפה. ואז הוא אמר להם שהוא צריך את העירוב כשביל עצמו ושהעירוב יהיה באמת טוב, "כדי שיאמרו בטלפון הזה שהאנשים מתקשרים, שביישוב שלנו יש עירוב כשר מהודר..."

דרישת הציבור מעוררת

הדרישה של הציבור שלנו, שדורש עירוב כשר, היא זו שיכולה להרים את המצב העוורר בנושא זה, ולהביא לנו עוד מקומות מוכשרים בעירוב כהלכה. כשאנו מנכרים על ציבור ובית הארחה, ליחיד או לקבוצה, נזכיר למשכיר, שאנו צריכים עירוב מהודר כהלכה, ולא מסתפקים בשמועה שאינה מוסמכת, או בכשרות מינימלית שאינה מהודרת, כי מצות השבת יקרה וחשובה, נהדר בה, נתאמן בה, להישמר ולהימנע מכל טלטול והוצאה.

תרומה לפעילות העירובים ללא עלות

- דרוש בדחיפות כח עזר למוקד העירוב, בנושאים דלהלן:
- נהגים עם רכב, לנסיעות מחוץ לעיר לבדיקת ישובים. (בתשלום הוצאות דלק, פלוס). הנהגים יהנו גם מהכרת העירובים, ולימוד ההלכות של הדברים שיימצאו בבדיקה.
 - גרפיקאית (ותיקה / מתחילה) לעיצוב חוברת הלכות עירובין עם תמונות, וחוברת הוראות ללימוד בודקי העירובים ביישובים.
 - חלוקת עלונים בערים החודריות בית שמש, ביתר, אלעד. כל המסייעים בכל ענין שהוא, זכות הרבים של שמירת השבת כהלכה, תלויה בהם, ויתבררו ממקור הברכות, בכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הדגלון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

היה בו עירוב כלל, החוטים היו קרועים בהרבה מקומות, וכמה עמודים התעקמו מעבודות של טרקטורים, וחלקם נעקרו לגמרי. המצב הזה מפליא לכאורה, הרי אנו יודעים בבירור שאם עשו עירוב חדש לפני שנה וחצי, בודאי שאפשר להיות גרועים שהעירוב כשר. אך המציאות מוכיחה אחרת. אם לא בודקים את העירוב הוא נפסל כבר באותו שבוע! ולפחות בתוך חודש.

התברר שביישוב הזה רצו לחסוך, ולא שכרו אדם מומחה שיפקח עליו ויבדוק אותו מידי שבוע, אלא הטילו את התפקיד על אחד מאנשי המושב שיעבור ויבדוק את העירוב בחינם. בהתחלה הוא התחיל כמרץ, ועבר כל שבוע, עד שראה שכמעט כל שבוע נקרע חוט אחר, במשך הזמן הגיעו שבתות שהוא לא הצליח להתמודד עם הבעיות, ומכאן ואילך המצב הידרדר, עד שהוא הפסיק לבדוק. ואחרי שהתושבים ראו שחוט נקרע ולא מטפלים בו, הם הבינו שהעירוב כבר לא מתפקד, והורידו עמודים שהפריעו להם. בשבוע האחרון הם הגיעו למסקנה שבמצב הזה אין להם עירוב, וחייבים לשכור אדם שיבדוק ויפקח על העירוב, ופנו למוקד העירוב שימצא להם בודק מתאים לכך. ובס"ד נמצא בודק מתאים ומסור. התושבים ביקשו שיהיה עירוב כבר לשבת הקרובה, והבודק אכן עשה מאמץ עבור זה, והשקיע שעות רבות במשך שלשה ימים לתקן את הנזקים שנעשו, ועם כל זה הוא לא הצליח לגמור את התיקונים לפני שבת.

מדבר זה אנו לומדים כמה חשוב שיבדקו את העירוב מידי שבוע, בצורה אחרת ובעבר הוגן. מלאכת העירוב קשה ביותר, ודורשת מאמץ רב, ובפרט שהיא נעשית דוקא בערבי שבתות וחגים, בומנים לחוצים ועמוסים. ואם לא משקיעים את ההשקעה הזו בבדיקה כראוי, מגיעים למצב שהעירוב פסול, עד כדי כך שכבר לא קל להחזירו לכשרותו.

סוגים שונים של עמודי חשמל, כשרים או פסולים

בישוב נוסף באזור בית שמש, שהרבה חרדים מתארחים בו, הזמינו את מוקד העירוב לבדוק את מצב העירוב שהיה בעבר, ולהכין תכנית מסודרת לתיקון הדברים הנזכרים, לאחר שהם כבר שמעו שאומרים שהעירוב שלהם אינו כשר. ביישוב זה היה בעבר עירוב רגיל, והוא נקרע ונפסל, ולכן הם סמכו על חוטי חשמל הפרוסים לאורך שני הרים וגבעות מסביב ליישוב, עד שבסכה"כ יש חוט חשמל מארבע רוחות של הישוב.

אבל יש בעיה חמורה ביותר לעשות עירוב מהחוט של עמודי החשמל, משום שכמעט כולם אינם מעל גבי העמודים. בעמודי חשמל שבתוך העיר, כל החוטים הם מן הצד ממש. ובקו מתח בין עירוניים (מתח עליון) כמו שהיה באותו ישוב, הריאין עמוד כלל, כיון שעמודי מתח עליון בנויים מארבעה ברזלים דקים ובאמצע קוים אלכסוניים (ראה תמונה), והחוט עובר מעל החלל של העמוד, שאין בו אפילו שיעור לבוד בין ברזל לברזל. וא"כ העירוב במצב כזה פסול מעיקרא.

יש רק סוג אחד, שיש לפעמים שנים או שלשה עמודים כאלו, שהם יכולים להחשב עמוד מתחת החוט, והם עמודי בטון עגולים, שעוברים מעליהם שלשה חוטי חשמל, ואז החוט האמצעי מכוון מעל העמוד. אבל יש לשים לב להבדיל ביניהם לעמודי תעלה הבנויים בסגנון הנ"ל עם קוים אלכסוניים, שאינם כשרים.

על מנת להכשיר עירוב הנסמך על עמודי חשמל אלו, הדיינו אפשר להשתמש בחוטי החשמל בלי לסמוך על העמודים, אלא להעמיד שני לחיים מתחת כל חוט חוט, וכיון שהעמודים והחוטים לא ממשייכים בקו ישר מדיק, מחמת תנאי השטח, לכן כל קטע שבין עמוד לעמוד נידון בפני עצמו, ולא שייך להחשיב אותם כפתח אחד ארוך מעמוד הראשון ועד האחרון. אלא צריך שיהיה לכל עמוד שני לחיים, משני הצדדים, והלחיים רחוקים מהעמוד, כדי שיהיו מכוונים מתחת החוט ממש, ולא מתחת הזרועות והמבודדים המחזיקים את החוט. לאחר מכן צריך לעשות צורת הפתח נוספת לחבר ולסגור את שטח העמוד עצמו, הדיינו בין לחי שבצד

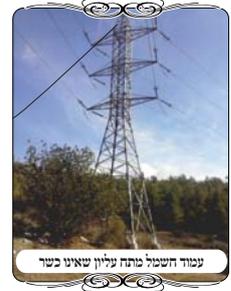
מהעמודים שהתעקמו מחוסר פיקח

עמוד חשמל מבטון שהחוט האמצעי על גביו

עמוד חשמל הדומה לעמוד בטון ואינו כשר

עמוד חשמל מתח עליון שאינו כשר

ניתן לתרום במכשירים של "נדרים פלוס" או "קהילות", ע"י חיפוש 'מוקד העירוב' וכן במערכת בטל' 073-2757-008